

Σοφία Σιμιτζή
Ειρήνη Σκιαδαρέση
Ασημίνα Τσιάκα
Στυλιανή Ψαρρή
Αρχαιολόγοι της Β' ΕΠΚΑ

Ανασκαφική έρευνα στην Παλλήνη

«ΑΠΟΨΕ ΒΡΗΚΑΝΕ πάλι αρχαία. Πάλι... και πάλι... Ούτε που θυμάμαι, πόσες φορές τ' άκουσα όταν ήμουν μικρό παιδί», γράφει ο σύγχρονος Παλληνιώτης συγγραφέας Γ. Οικονόμου στο βιβλίο του *Η Παλλήνη (το Χαρβάτι) – Ένας τόπος, δύο ιστορίες*.¹

Πιο πάνω έχει ήδη αναφέρει με παράπονο: «Ό,τι κατάφερε τέλος πάντων να ξεφύγει από την αρπακτική βουλμία των διαφόρων κατακτητών τούτου του τόπου, Ρωμαίων, Φράγκων, Τούρκων καθώς και από την εγκληματική δραστηριότητα των ντόπιων και ξένων αρχαιοκαπήλων συνέχισε τον αιώνιο ύπνο του στην αγκαλιά της αττικής γης. Έναν ύπνο ταραγμένο, που πολλές φορές διακόπτονταν βίαια, είτε από την τυχαία επαφή του με το αλέτρι του ανίδεου χωρικού, είτε από τα μανιακά νυχτερινά χτυπήματα της αξίνας του εγκληματία αρχαιοκάπηλου».

Στα νεότερα όμως χρόνια τα αρχαία είχαν καλύτερη τύχη: Επιφανειακό οικοδομικό και ταφικό υλικό, καθώς και η ανασκαφή κλασικού τάφου του 4ου αι. π.Χ., κατά τις εργασίες ανέγερσης των εργατικών πολυκατοικιών στην περιοχή Κάντζα Παλλήνης, οδήγησαν τη Β' ΕΠΚΑ (με προϊστάμενο τον κ. Σταϊνχάουερ) να διεξαγάγει ανασκαφική έρευνα στη διασταύρωση των οδών Λεονταρίου και Σπάτων, υπό την επιστημονική εποπτεία της επιμελήτριας κ. Ηλιάκη.

Στο πλαίσιο της κατασκευής της Ελεύθερης Λεωφόρου Σταυρού-Ελευσίνας-Σπάτων, από την κοινοπραξία «Αττική Οδός Α.Ε.», διενεργήθηκε αρχαιολογική έρευνα που διήρκεσε από τις 10-10-1996 έως τις 30-11-1998. Ερευνήθηκε με δοκι-

1. Γ. Οικονόμου, *Η Παλλήνη (το Χαρβάτι) – ένας τόπος, δύο ιστορίες*, Αθήνα 1994, σ. 76.

μαστικές τομές έκταση 21.000 τ.μ., εκ των οποίων τα 14.850 τ.μ. ανασκάφηκαν συστηματικά από τις αρχαιολόγους Σοφία Σιμιτζή, Ειρήνη Σκιαδαρέση, Ασημίνα Τσιάκα και Στυλιανή Ψαρρή.

Το αρχαιολογικό τοπίο που αποκαλύφθηκε (Πίν. 1) έχει ως άξονα μια κεντρική οδική αρτηρία, όπου βόρεια και κυρίως νότια αυτής απλώνονται κατάλοιπα τριών οικιών, δύο παρόδιων νεκροταφείων και αγροτικών-εργαστηριακών εγκαταστάσεων, που ήταν σε συνεχή χρήση από τους κλασικούς χρόνους ως τα τέλη της ύστερης αρχαιότητας. Η αδιάκοπη κατοίκηση κατά την αρχαιότητα σε συνδυασμό με τα ρέματα που συνέρρεαν στην περιοχή και τη βαθιά άρωση που έχουν υποστεί τα οικόπεδα πρώην ιδιοκτησίας Καμπά στα νεότερα χρόνια, οδήγησαν στην αποσπασματική διατήρηση των αρχαίων λειψάνων (Σχ. 1).

Συγκεκριμένα, αποκαλύφθηκε αρχαίος δρόμος, συνολικού μήκους 350 μ. και πλάτους που κυμαίνεται από 2,50 μ. έως 3,90 μ. με κατεύθυνση ΑΔ. και ελαφρά απόκλιση προς τα ΝΔ. (Γλυκά Νερά).

Η παραλληλία του με τη σύγχρονη λεωφόρο Σπάτων (Πίν. 2), από την οποία απέχει 15 έως 50 μ., αποδεικνύει τη συνέχεια της ιστορίας στην κατασκευή οδικών δικτύων· στην περιοχή της Μεσογαίας, προφανώς, ο αρχαίος δρόμος, ακολουθώντας τη φυσική κλίση του εδάφους, συνέδεε την Παλλήνη με όμορους δήμους.

Αναλημματικός τοίχος ορίζει τη νότια πλευρά του δρόμου (Πίν. 3) σε μήκος 200 μ., με ισχυρή και επιμελημένη κατασκευή. Αντίθετα, το βόρειο ανάλημμα σώζεται αποσπασματικά, ενώ κατά τόπους διαπιστώνεται μόνο από λιθοσφρούς που «χτίζουν» την κιμηλιά ή από τεχνητές επεμβάσεις στο σκληρό – φυσικό κροκαλοπαγές στρώμα.

Άμμος, χαλίκι, τριμμένο κεραμίδι και όστρακα συνιστούν το οδόστρωμα, πάνω στο οποίο χάραζαν οι τροχοί των αρμάτων αυλακώσεις (αρματροχιές) (Πίν. 3), με μεταξόνιο διάστημα 1,40 μ.²

Ο κεντρικός δρόμος –η χρήση του οποίου ανάγεται στον 4ο αι. π.Χ.– διασταυρώνεται με δεύτερο αγροτικό δρόμο³ πλάτους 2,40 μ. –της ίδιας εποχής– με κατεύθυνση Β → Ν, παράλληλο της σύγχρονης οδού Λεονταρίου και μόλις 7 μ. δυτικά της. Από τον δεύτερο αυτό δρόμο σώζεται ένα μικρό τμήμα του ανατολικού του αναλήμματος και το δυτικό του ανάλημμα σε μήκος 32 μέτρων, που αποτελούσε συγχρόνως μάντρα αγροτεμαχίου (αιμασία).⁴ Στα κλασικά χρόνια το

2. Ιωάννα Ανδρέου, «Ο δήμος των Αιξωνιδών Αλών», *The Archaeology Athens and Attica under the Democracy. Proceedings of an International Conference celebrating 2.500 years since the birth of Democracy at Athens held at the American School of Classical Studies at Athens*, December 4-6, 1992, Oxbow Monograph 37, 1994, σ. 194.

3. Γιώργος Σταϊνχάουερ, *Παρατηρήσεις στην οικιστική μορφή των αττικών δήμων*, σ. 184.

4. Γ. Σταϊνχάουερ, ό.π., σ. 186.

αγροτεμάχιο χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά για καλλιέργειες, ενώ στα ρωμαϊκά βρέθηκαν εντός του κατάλοιπα κατοίκησης και ένας κλίβανος.⁵

Το ανατολικό ανάλημμα της διασταύρωσης έχει τη μορφή καμπυλούμενης γωνίας, ενώ μια πανομοιότυπη καμπυλούμενη γωνία, που βρέθηκε σε απόσταση 30 μ. ανατολικότερα, οριοθετεί ένα δεύτερο κλασικό αγρόκτημα.

Το σταυροδρόμι φαίνεται ότι εξυπηρετούσε εσωτερικές ανάγκες του οικισμού, δηλαδή διευκόλυνε τη μετάβαση από το ένα κτήμα στο άλλο.

Η διασταύρωση καταργείται στα ρωμαϊκά χρόνια με την επέκταση της κατοίκησης στο σημείο αυτό και το κλείσιμό της με το χτίσιμο τοίχου. Τα αίτια της τελικής καταστροφής του κυρίως δρόμου πρέπει να αναζητηθούν σε μια μεγάλη πλημμύρα κάπου στην ύστερη αρχαιότητα.

Οι ντόπιοι ξέρουν καλά ότι η μνήμη του νερού είναι δυνατή. Τα τρία ρέματα της περιοχής (Μπαλάνας, Παναγίτσας, Καμπά), τότε, όπως και τώρα, ακολουθούν την ίδια πορεία και όταν αυτή ανακόπτεται –κυρίως από την άναρχη οικιστική δόμηση– πλημμυρίζουν και καλύπτουν το χώρο.

Ένα αποστραγγιστικό κανάλι που θα αποδυνάμωνε τη μανία του νερού και θα αποσυμφορίζε το δρόμο σε περιόδους πλημμύρας, λαξεύτηκε στο φυσικό έδαφος παράλληλα και εκτός του βορείου αναλήμματος του δρόμου.

Δεν αποδείχθηκε όμως επαρκές, αφού το ίδιο σε μερικά σημεία μετατράπηκε σε κοίτη ορμητικού ποταμού, που διχαζόμενος σε ρυάκια και χειμάρρους χυνόταν μέσα στο δρόμο και τον μετέτρεπε κατά διαστήματα σε ρέμα – που όταν αποτραβιόταν άφηνε τα υπολείμματά του παντού σε άμμο, κροκάλες, βότσαλα.

Μοναδικό εύρημα ΒΔ. του αρχαίου δρόμου υπήρξε μεμονωμένος κυκλικός αποθέτης, με σημαντικότερο εύρημα, όρο (Πίν. 4) του 4ου αι. π.Χ., που αναφέρεται στη μίσθωση της περιουσίας των ορφανών παιδιών κάποιου Θεογένη από τον δήμο του Ερμού (σημερινό Χαϊδάρι).⁶

Βόρεια του αρχαίου δρόμου και συγκεκριμένα στον ΒΑ. τομέα της ανασκαφής αποκαλύφθηκε κλασική αγροικία του 4ου αι. π.Χ., που αποτελείται από τέσσερα μικρών διαστάσεων δωμάτια κατά παράταξη, στενό διάδρομο κατά μήκος της βόρειας πλευράς της, άνοιγμα εισόδου ΒΔ. και αύλειο υπαίθριο χώρο ανατολικά.

Ο νότιος τοίχος της παρουσιάζει επιμέλεια ως προς τη δόμηση και ισχυρή θεμελίωση, στο προς δυσμάς τελείωμά του, σε αντίθεση με τα εγκάρσια ως προς αυτόν τοιχία, που αποτελούν και τα χωρίσματα των δωματίων.

Ανατολικά της αυλής ανασκάφηκε νεκροταφείο με συστάδα οκτώ (8) τάφων: κεραμοσκεπείς, σαρκοφάγος, ελεύθερη ταφή, πυρές και εγχυτρισμοί σε αμφορείς. Τα λιγοστά κτερίσματα (μικύλλα μελαμβαφή ληκύθια, ψευδοαλάβαστρο και

5. *AAA*, τόμος XVI, τεύχος 1-2, 1983, σ. 74-79.

6. *Supplements Hesperia* 9, 1953, Fine, *Horoi* Ch. I, II, III, IV, VII, VIII, σ. 1-2.

χάλκινη δικαστική δέλτος με το όνομα «Ανδραγένης Γαργήττιος»),⁷ τοποθετούν τη χρήση του νεκροταφείου στα υστεροκλασικά χρόνια.

Τα παχιά στρώματα άμμου και χαλικιού, που αποκαλύφθηκαν στον αύλειο χώρο κάτω από τις θεμελιώσεις των τοίχων του και στο παρακείμενο νεκροταφείο, δείχνουν ότι οι κάτοικοι της οικίας του 4ου αι. π.Χ. γνώριζαν την απειλή του νερού. Για τον λόγο αυτό, είχαν κατασκευάσει πρόχειρο αναλημματικό τοίχο, που περιέτρεχε την οικία και το νεκροταφείο βόρεια, ο οποίος όμως δεν στάθηκε ικανός να περιορίσει την ορμητική δύναμη των ομβρίων υδάτων. Τα νερά προκάλεσαν την καταστροφή και την οριστική εγκατάλειψη του χώρου ΒΑ. του δρόμου, αφήνοντας πίσω τους εκτεταμένη λιθορριπή στο δρόμο σε μήκος 26 μ., βορείως του δρόμου του ισχυρού αναλήμματος και λιθοσωρούς νότια αυτού στα κλασικά χρόνια.

Τα μοναδικά κατάλοιπα χρήσης του χώρου, βόρεια του δρόμου, στα ρωμαϊκά χρόνια αποτελούν επτά σποραδικές ταφές: ταφή παιδιού σε κυψέλη, καύση, καλυβίτης, ελεύθερη ταφή και τρεις λακκοειδείς τάφοι, ο ένας εκ των οποίων κτερίστηκε με χρυσό δακτυλίδι.

Νότια του δρόμου όμως η κατοίκηση συνεχίστηκε ως το τέλος της αρχαιότητας: Μοναδικό οικοδομικό λείψανο κλασικών χρόνων αποτελεί ο τοίχος, που με χαρακτηριστική τοιχοποιία του 4ου αι. π.Χ. χρησιμοποιήθηκε ως τα υστερορωμαϊκά χρόνια, ενσωματωμένος στην αγροικία που κατέλαβε το χώρο.

Στα ελληνιστικά χρόνια τοποθετείται χρονικά ο μεγάλος ορθογώνιος αύλειος χώρος (διαστάσεων 8,50×7,00 μ.) (Πίν. 5).

Στην ίδια περίοδο, εξάλλου, τοποθετείται η χρήση ενός πηγαδιού ΝΔ. της αυλής και έξι (6) χτιστών σιρών, με επένδυση κονιάματος, ανοιγμένων στο φυσικό έδαφος, ένας από τους οποίους επιχωματώθηκε στα ρωμαϊκά χρόνια. Πάνω του θεμελιώθηκε τοίχος της ρωμαϊκής αγρέπαυλης, η οποία κατέλαβε το χώρο, συμπεριλαμβάνοντας και την ελληνιστική αυλή, που παρέμεινε σε χρήση, όπως αποδεικνύει ο αποθηκευτικός πίθος που βρέθηκε *in situ*.

Η ρωμαϊκή αγρέπαυλη (Πίν. 5), συνολικής έκτασης 45 μ. Β. → Ν. × 40 μ. Α. → Δ., απαρτίζεται στα δυτικά από σειρά τριών δωματίων και ημιμπαίθριο χώρο βόρεια (διαστάσεων 8×9 μ.) με τρεις κτιστές δεξαμενές και ένα καλά διατηρημένο-στεγασμένο ληνό (πατητήρι) με αποστακτήριο.

Από τις επιχώσεις που αφαιρέθηκαν αμέσως ανατολικά του ληνού αποκαλύφθηκαν δύο ακέφαλα μαρμάρινα αγαλμάτια,⁸ ελληνιστικής εποχής, της ένθρονης θεάς Κυβέλης (προστάτιδας του σπιτιού) (Πίν. 6).

7. Kroll, *Greek Allotment Plates*.

8. Ι. Πετρόχειλος, «Αναθηματικά γλυπτά της Κυβέλης από τον Πειραιά», *Αρχαιολογική Εφημερίς*, 1992, σ. 21-65.

Στα ύστερα ρωμαϊκά χρόνια παρατηρούνται προσθήκες, μετασκευές και επε-
κτάσεις των τοίχων της ρωμαϊκής αγρέπαυλης – συχνά με υλικό σε β' χρήση, από το
κατεστραμμένο κλασικό νεκροταφείο – δίνοντας χαρακτήρα εργαστηριακό (κατα-
σκευή κλιβάνου και καμινιού) και αποθηκευτικό (όπως ο κτιστός κυκλικός σιρός
διαμέτρου 4,00 μ. και οι μικρότεροι λακκοειδείς βόθροι – αποθέτες και σιροί).

Αυτές οι εγκαταστάσεις εντοπίστηκαν στο ΒΑ. και ΝΑ. υπαίθριο χώρο της
αγρέπαυλης, ο οποίος φαίνεται ότι ήταν ανέκαθεν ελεύθερος και ανοιχτός, αφού
απουσιάζουν τα οικιστικά λείψανα.

Σε άνδριο υστερορωμαϊκών χρόνων βρέθηκε εντοιχισμένος σε β' χρήση όρος
υποθήκης κτήματος της περιοχής, σε δημότη της Αιγιλίας⁹ (μεταξύ Κερατέας-
Καλυβίων-Αναβύσσου), που χρονολογείται με βάση την τυπολογία των γραμμά-
των στον 3ο αι. π.Χ. (Πίν. 7).

Ιδιαίτερη αναφορά σ' αυτό το σημείο πρέπει να γίνει στον μεγάλο αριθμό των
νομισμάτων (περίπου 200) όλων των εποχών, που συγκεντρώθηκαν από την ανα-
σκαφική έρευνα, τόσο από τις οικίες¹⁰ όσο και από το δρόμο και χρονολογούνται
από τον 4ο αι. π.Χ. ως τα υστερορωμαϊκά χρόνια.

Νότια του δρόμου ανασκάφηκε ταφικός περίβολος, που ορίζει κλασικό νεκρο-
ταφείο αρχικής έκτασης 25×10 μ., ενώ στα υστερορωμαϊκά χρόνια περιορίστηκε σε
έκταση 5×10 μ., όπως δείχνει η θεμελίωση τοίχων πάνω σε κλασικές ταφές. Η πρό-
σοψη του περιβόλου¹¹ σώζεται σε διπλή σειρά ορθογωνίων κροκαλοπαγών ογκολί-
θων και αποτελούσε ταυτόχρονα το νότιο ισχυρό ανάλημμα του αρχαίου δρόμου.

Το νεκροταφείο περιείχε 5 ταφές, κυρίως πυρές, σαρκοφάγο, εγχυτρισμούς και
κεραμοσκεπή, όπως και κτιστή κιβωτιόσχημη κατασκευή, πιθανώς για ευαγισμό
και δύο ταφικούς αποθέτες.

Ο μεγαλύτερος έδωσε πληθώρα κεραμικής πρώιμων και ύστερων κλασικών χρό-
νων,¹² δύο μαρμάρινες επιτύμβιες ληκύθους και επιτύμβια αναθηματική στήλη με
αετωματική¹³ επίστεψη κάποιου Παντακλή, γιου του Νικοδρόμου (Πίν. 8, Πίν. 9).

9. M. Finley, *Studies in Land and Credit, 500-200 BC, The Horos Inscriptions*, New Brunswick, N.J. Rutgers University Press, 1951, σ. 48-49, 53-59, 65, 185-188, 252, 294· ό.π., 6, *Supplements Hesperia* 7, 1943· A. Raubitschek 3, αρ. 2· *The Athenian Agora*, Vol. XIX, *Inscriptions Horoi*, G. V. Lalonde, σ. 6, 19, 37-48, 50.

10. Νομίσματα γενικά: B. V. Head, *A guide to the principal coins of the Greeks*, London 1959· R.I.C.: *Roman Imperial Coinage*.

11. M. Πωλογιώργη, *Μνημεία του Αντικού Νεκροταφείου του Ωρωπού*.

12. D. C. Kurtz, *Vases for the Dead, An Attic Selection 750-400 B.C.*

13. Kurtz – Boardman, *Έθιμα ταφής στον Αρχαίο Ελληνικό Κόσμο*, σ. 206-227.

Ο δεύτερος μικρότερος αποθέτης έδωσε λευκές και μελανόγραφες ληκύθους, αποτμήματα λαρνάκων και ένα έξοχο δείγμα ερυθρόμορφης¹⁴ πελίκης ύψους 0,85 μ. με διονυσιακές παραστάσεις που χρησιμοποιήθηκε για ταφή βρέφους (εγχυτρισμός). (Παριστάνεται μια τελετουργία με κεντρικό πρόσωπο τον Διόνυσο σε ανάκλιντρο, Μαινάδες, Σατύρους και Ερωτιδέα, που χορεύουν κραδαινόντας αγγεία, ενώ διακρίνονται τρίποδες, περιρραντήρια και διακοσμητικά ανθέμια). Εκτίθεται στο Μουσείο Πειραιά (Πίν. 10, Πίν. 10α).

Τέλος, περιορισμένη ανασκαφική έρευνα νοτιότερα της σύγχρονης λεωφόρου Σπάτων –η οποία δεν ανασκάφθηκε– απέδειξε ότι η κατοίκηση στα υστερορωμαϊκά χρόνια επεκτάθηκε εδώ, όπως διαφαίνεται από την αποκάλυψη εκτεταμένων λιθοσωρών, λιθοκτιστής δεξαμενής 8 σιρών και συστάδας 5 τάφων, όπως λακκοειδής, κεφαλοσκεπής και κιβωτιόσχημος, κάτω από το δάπεδο του οποίου βρέθηκε ασημένιο αθηναϊκό τριόβολο¹⁵ (Πίν. 11).

Η διαχρονικότητα της χρήσης του χώρου από την αρχαιότητα διαπιστώνεται με τη συνέχεια της κατοίκησης για 9 αιώνες.

Μπορεί ο χώρος να εγκαταλείφθηκε οικιστικά, όμως εξακολούθησε να χρησιμοποιείται ως καλλιεργήσιμη έκταση (αμπέλια-κτήματα Καμπά) και να λειτουργεί ως φυσικό πέρασμα που οδηγούσε από τα Μεσόγεια στην Αθήνα, όπως φαίνεται από αρκετά νομίσματα νεοτέρων χρόνων, το μεσαιωνικό καλντερίμι στη θέση της σημερινής οδού Λεονταρίου και τη σύγχρονη λεωφόρο Σπάτων, που βαίνει παράλληλα με τον αρχαίο δρόμο.

Το ίδιο τοπίο καθυπαγορεύει τη χρησιμότητά του στον άνθρωπο –ακόμα και στην εποχή μας με την υψηλή τεχνογνωσία– όπως φαίνεται από το γεγονός ότι επιλέχθηκε η ίδια θέση, με το αρχαίο σταυροδρόμι, για την κατασκευή του ανισόπεδου κόμβου Ραφήνας της Ελεύτερης Λεωφόρου Ελευσίνας-Σταυρού-Σπάτων.

Η ανακοίνωση αυτή αποτελεί μια πρώτη προσέγγιση της ανασκαφικής έρευνας, εφόσον το μεγαλύτερο μέρος του υλικού που συλλέχθηκε βρίσκεται στο στάδιο της συντήρησης.

Τα αρχαιολογικά σχέδια έγιναν από τον αρχιτέκτονα κ. Σ. Στεφόπουλο και οι αεροφωτογραφίες από τον φωτογράφο κ. Ξενικάκη.

Ευχαριστούμε τον προϊστάμενο της Β' ΕΠΚΑ κ. Σταϊνχάουερ, την υπεύθυνη αρχαιολόγο κ. Α. Ηλιάκη, και την επιμελήτρια κ. Μ. Οικονομάκου που μας παραχώρησε τον χρόνο της ανακοίνωσής της.

14. Α. Μαραγκού, *Αρχαία Ελληνική Τέχνη*, Συλλογή Ν. Π. Γουλανδρή, σ. 107· J. Boardman, *Αθηναϊκά Ερυθρόμορφα Αγγεία*, σ. 177-182.

15. Sylloge Nummorum Graecorum, *The Royal Collection of Coins and Medals*, Danish National Museum, Attica – Aegina (Kopenhagen, 1944). Pls, Nos 44-48.

Summary

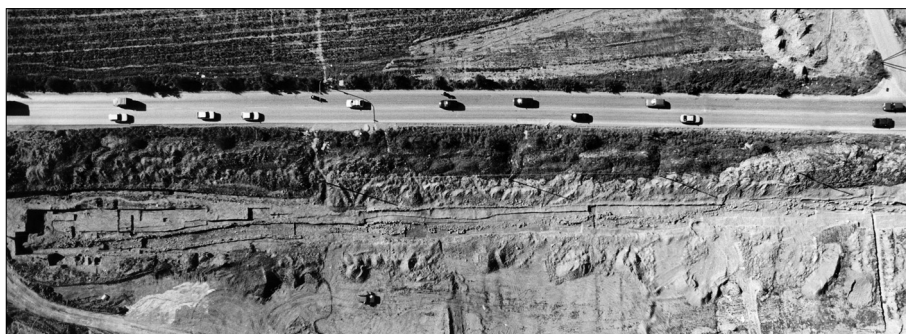
The excavation which took place at Kantza Pallini, during the construction of the new road «Stavros-Elefsina revealed: and ancient cross road», remains of three houses, two cemeteries beside the road and also agricultural and small industry installations. The place was inhabited from the classical period till late antiquity.

The ancient settlement was destroyed by strong streams, floods and the continuous ploughing.

The importance of this location is obvious: Modern Greek constructors have choosen the same position to build the new road.

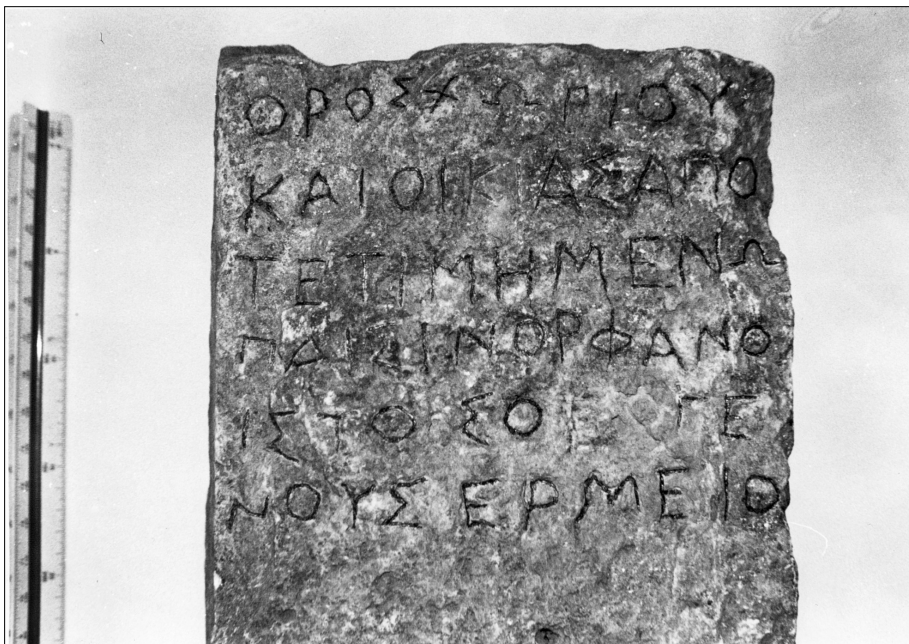
Πίν. 1. Αεροφωτογραφία. Γενική άποψη της ανασκαφής βόρεια της λεωφόρου Σπάτων.

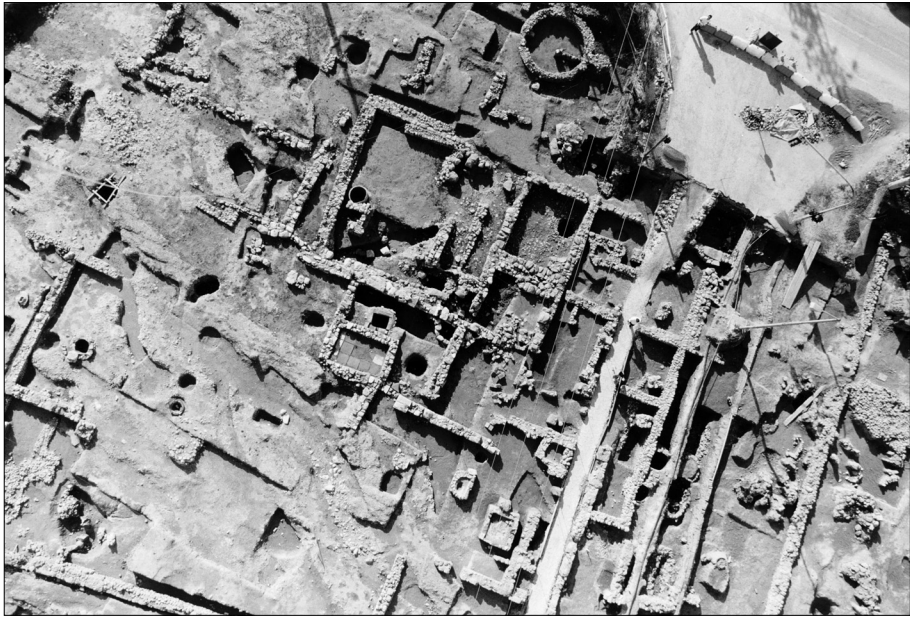
Πίν. 2. Ο αρχαίος δρόμος και η παραλληλία του με τη σύγχρονη λεωφόρο Σπάτων.

Πίν. 3. Αρματροχιές και ισχυρό ανάλημμα του δρόμου.

Πίν. 4. Όρος «μίσθωσις» περιουσίας.

Πίν. 5. Αύλειος χώρος Ελληνιστικών χρόνων και οικιστικά λείψανα ρωμαϊκής αγρέπαυλης.

Πίν. 6. Ακέφαλα αγαλμάτια της θεάς Κυβέλης κατά χώρα.

Πίν. 7. Όρος υποθήκης κτήματος.

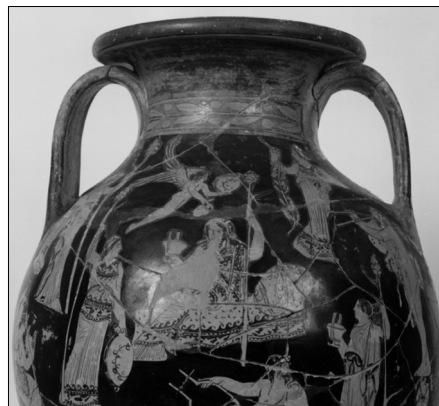
Πίν. 8. Λήκυθοι κλασικών χρόνων.

Πίν. 9. Ταφικός αποθέτης και μαρμάρινη επιτύμβια λήκυθος – in situ.

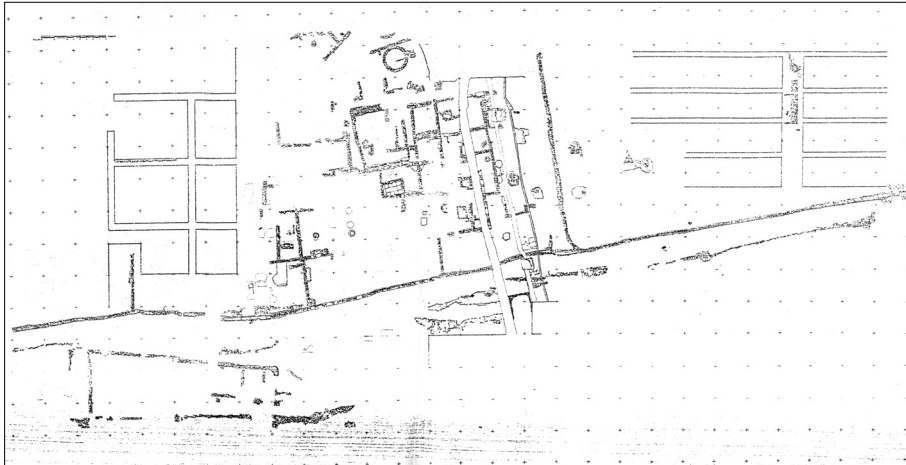
Πίν. 10. Ερυθρόμορφη πελίκη με διονυσιακές παραστάσεις.

Πίν. 10α. Λεπτομέρεια της πελίκης. Διακρίνεται ο Διόνυσος σε ανάκλιτρο.

Πίν. 11. Γυναικεία ταφή σε υστερορωμαϊκό κιβωτιόσχημο τάφο.

Σχ. 1. Κάτοψη του ανασκαφικού χώρου.